

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Croesvs Et Codrvs. hoc est, Copiæ Et Inopiæ Damna vel
Lvcra, à bono iustoq[ue] Mundi Gubernatore Deo
Distribvta**

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1648

Capvt XVII. S. Bernardini, de triplici genere pauperum, sententia; & Codri
Croësique exempla.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52359)

humilia recta, & aternos Vesta focos, fictilibus
etiamnum vasis contentos juro; nullas diuitias
talium virorum paupertati posse praeferi. Hæc
ab Ethnico audiant, discantque Christiani,
ne vel in paupertate fiant impatientes,
Deumque accusent; vel in fugitiuis diuitijs
nimis confidant.

Nempe dat, & quodcumq; liber fortuna,
rapitq;

Ouid. l. 3^a
de Trist.

Irus & est subito, qui modo Cræsus erat.

CAPVT XVII.

S. Bernardini, de triplice genere paupe-
rum, sententia; & Codri Cræsiq;
exempla.

§. I.

Tres classes paupertatis, vel pauperum.

Diuitias paupertatis, paulò priùs,
ostendimus Lucianum descripsis-
se, more, & ore Philosophorum.

Nunc coronidis loco, etiam Sancti alicuius
testimonio, elogia paupertatis adijciamus.

Est autem is Bernardinus, Senensis, Ordinis
Minorum, ac vrbs Aquilæ patronus, vir æ-
què sanctus ac doctus, qui tres facit seu pau-
pertatis, seu pauperum classes: prima dicitur

S. Bernar-
Senens.

to. 3. tra-
ctat de S.
beat. 2.
1. cap. 1. 26

Ff

volun- & 3.

voluntaria, secunda necessaria, tertia simulata.
 Prima laudabilis, secunda tolerabilis, ter-
 tia detestabilis. Prima pauperum Christi, secun-
 da pauperum mundi, tertia pauperum diaboli.
 Prima cum merito, secunda sine merito, ter-
 tia cum demerito. Hunc ordinem si inuertamus,
 propemodum respondebunt hæc classes
 ijs, quæ supra ex Hugone attulimus; nisi
 quòd in prima alteraq; classe aliquid varia-
 tur. Sed tertia Hugonis, quæ præcipua est,
 omnino eadem est, cum prima Bernardini,
 verùm cum magna paupertatis commen-
 datione deducta. Omnes autem classes egre-
 giè declarant, quid sit in hoc genere fugien-
 dum, quid obuijs vlnis ab illis, qui perfe-
 ctionem amant, aut diuinæ se se providen-
 tiæ accommodare student, amplectendum.

§. II.

Simulata, seu hypocritica paupertas.

Simulata ergo, detestabilis, diabolica, &
 inferno digna paupertas est, seu diuitis, seu
 egentis inuiti; hoc ipso pauperis, quia cu-
 pidus & avarus est: tantum enim illi deest,
 quantum cupit habere; tantumque torque-
 tur animus eius, quantum inexplebilis a-
 uaritia suggerit esse cupiendum. *Attenuatur*
fame robur eius, & inedia inuadat costas illius.

Nihil

Nimirum auri sacra fames istos extenuat; & cum non habent, quem deuorent, inedia consumuntur. Hi quò plus habent, plus desiderant; & semper, quò plus bibunt, plus sitiunt; sicut qui falsas maris aquas hauriunt, bibendi appetitum semper magis accendunt. Etsi ergo aureos montes possideant, tamen contenti non sunt, & simulant, se etiam ijs egere, quæ recondiderunt, dum verè egent eo, quod optant, atque idcirco cruciantur. Hoc est, quod Propheta ait: *Si mul in unum, diues & pauper.* Diues in auaritia, pauper in substantia. Parum enim illi videtur esse, quod habet; multum quo caret. His Apostolus scribit, *nullius aliquid desideris.* Addit glossa: *Nedum rogetis, vel colatis.* Quo loco prohibet cupiditatè rei alienæ, iuxta illud: *Qui furabatur, iam non furatur.* Magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat, unde tribuat necessitatem patienti. Spectant ergo ad hanc classem pauperum, omnes fures, prædones, exactores iniqui, quia deest illis id, quod volunt clepere, rapere, prædari, aut importunissimè exigere. Spectant huc omnes auari, & ipsi etiam, qui in ponte sedent ad stipem exigendam, cum thesauros seruant sub cen-

Psal. 48.33

1. Thessal. 4.

Ephes. 4.

tonibus, & à verè indigentibus eleemosynas auertunt. Quin nec illos hinc religiosos excludit D. Bernardinus, qui vt conuiujs possint vacare, & cuticulã suam curare, nequaquam, vt pauperes decet, conuiuantur, atque ad hoc subditos suos nimio opere grauant. Horum meritò omnium vocat falsus ille hypocriticã & falsam paupertatem, quæ execrabilis est, & diabolica, cui non promittitur *regnum calorum*, sed *caminus ignis ardentis*. Nam tales cum diuite illo in inferno sepeliuntur.

§. III.

Necessaria paupertas.

Secunda paupertas, varijs de causis, est necessaria. Neque enim ficta, sed vera est, & vel non optanti venit; quia illi hereditaria est, aut propria culpa, aut casu, aut certè diuino consilio & prouidentia accidit. Nonnulli enim à quatuor auis sunt pauperes. Nonnullos tesserae aut astragali, aut ludus pilæ fecit pauperes. Quibusdam diuitiæ per guttur defluerunt. Quosdam naufragia, quosdam incendia, quosdam bella atque hostes, quosdam tutores, quosdam fures ad incitas redegerunt. Denique mille sunt scopuli, ad quos opes alliduntur.

Itaque

Itaque isti à D. Bernardino vocantur *pauperes huius mundi*, de quibus dicitur: *Pauperes semper habetis vobiscum.* Hæc paupertas est simplex carentia diuitiarum; malis, & malè se in ea gerentibus mala; bona bonis ac patienter eam ferentibus. Aliqui enim, ob inopiam, se domi continent, aut in rus concedunt, vitant publicum, & sicut vesperiliones apud Æsopum, interdum videri nolunt. Præsertim autem nobiles, grauiùs sentiunt hanc calamitatem; putant enim eam sibi dedecori esse; neque stemmati suo conuenientem. Alias vestes, alium victum, aliam habitationem, aliam auctoritatem maiores habuerunt. Primi in curijs, primi in aulis, primi in conuiujs sederunt. Omnia hæc vel extinxit paupertas, vel eneruauit. Quare turbantur & fluctuant; quidam franguntur; quidam nunc in hanc, nunc in illam partem nutant; quidam ad sacram anchoram confugiunt, & spem suam in Deum figunt.

§. IV.

Ex necessaria paupertate voluntariam esse faciendam.

Quod ut faciant, ita eos D. Bernardinus compellat. *O pauper verecunde, vis sequi*

Ff 3

consi-

consilium meum, ultro paupertati occurre
 venientē lato animo patentibus valuis accipiens,
 atq; amplectere amplectens. Prima enim fron
 te rigida ac subtristis non immeritō viatori,
 atq; armato exaquata, eò quòd celer minaxq;
 sit aduentus illius. At cū in familiaritatem
 admissa fuerit, & minimè sumtuosa, & secura,
 ac facilis hospes erit. Crede mihi, aperi illi
 ocyus antequam vectem vi subita confringat,
 atq; ostijs vulsis à cardine vitrix introeat, ut
 resistantibus permolesta, sic cedentibus perincun
 da est. Mollius quidem diuitia subissent, sed
 paupertas tutius. Nulla opes sunt, quibus non
 sit anteponenda securitas. Profectò ut animo
 inopi ac deiecto nulla non deficiunt opes: sic diui
 ti atq; erecto nulla non sufficit paupertas. Nem
 pe ille alieno innititur, hic proprio fidit. Si pau
 pertatem patienter tuleris, solito eris humilior,
 expeditior, atque liberior. Vacui amant incedere,
 qui iter arduum agunt. Carebis solitis opi
 bus, simulq; solitis muribus, atque furibus, nec
 non & proternis seruis usq; quibus solent abun
 dare diuitia, fictis amicitijs, sequacibus ac tenu
 cibus parasitis, totoq; illo grege domestico acci
 dentium tibi, teq; rodentium, atque ridentium.
 Denique si amissas opes, cum amissis tedijs con
 feras, lucrum voces. Certè ut securitatē sileam
 humilior.

humilitatem, sobrietatem, requiem, modestiam, paupertatis comites, si nihil boni aliud illa secum afferret (quamquam etiam fallacium gregibus adulantium, & seruatorum tyrannide superbiorū liberet) abunde erat causa, ut non ferenda modo esset, sed optanda, immo etiam necessaria pauperies. Profecto, ut audacter testimonium perhibeam veritati, nihil inter homines paupertate melius, nihil odibilius. Sed vir sapiens facit de necessitate virtutem, ut ubi paupertatis necessitas urget, prudentia libera voluntatis acceptet: vel potius, quod melius est, amplectetur. Recole pauper quod *Prou. 17. c.* scriptum est. Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Et *15. cap.* iterum *Solomon* ait: Melius est parum cum timore Dei, quam thesauri magni & insatiabiles.

§. V.

Diuitis & pauperis fabella è *S. Bernardino.*

Hæc sanctus ille pro solatio depauperatorum, aut pauperum. Quibus subiungit exemplum parallelum ei, quod paulo supra, è Luciano attuli. Est autem istud. Contiguus in ædibus habitabant duo, æquè peculio ac domicilio discrepantes, viri. Vnus in magnifico palatio, tamquam draco Hesper-

Ff 4

ridum

ridum pomis, ita saccis & cistis & thesauris
suis incubabat. Alter in vili casa rudes la-
nas excolebat. Dixisses Midam & Irum in
viciniam conuenisse. Diues, vt fieri plerum-
que solet, totas noctes insomnes traduce-
bat: nam in molli lecto durus illi somnus
erat. Saturitas enim & venter nimio cibo
faburratus, identidem sudantem dormire,
vix vniquam aut conuiuere sinebat. Accel-
sit cura & sollicitudo pecuniarum, quæ eum
miris modis torquebat. Cùm interea vigi-
lans vicinum pauperem audiit, iuxta igni-
culum suum, in multam noctem, æquè hi-
lariter cantantem & lætè ludentem, ac stre-
nuè laborantem; ac penso absoluto, re-
pentè altùm silentem, suauiterque quiescen-
tem, donec manè ab vxore denuò excitare-
tur. Quàm primùm enim dormitum se re-
cepit, in somnum solutus obticuit. Nullæ
querelæ, nulli gemitus, suspiria nulla, soli
ronchi audiebantur. Invidit hanc quietem
pauperi diues. Vt ergo eum sollicitudinum
ac miseriarum suarum socium haberet, ali-
quando intempesta nocte, clam surrexit,
ostiumque vicini, quod non erat multa di-
ligentia clausum, furtim reserauit; atque
marsupium nummis aureis turgidum, pone
ianuam

ianuam è clauo suspendit, eoq̄ue relicto, domum rediuit. Pauper prima die è lectulo exiliens, cùm ad fores aperiendas accessisset, crumenam reperit auro prægnantem; nescius quis ea nocte Nicolaus in domum suam venisset. Quid tunc illo homine latius beatusque esse potuisset? Primum ergo habuit, vt laborem desineret, existimans indignum esse eo, sine necessitate sudare, quem Fortunæ riuus, inaurasset. Deinde nullum ampliùs pedem domo extulit, metuens ne se absente aliquis domi thesaurum reperiret. Mox etiam animo angebatur quòd nesciret, vndenam in suas ædes aurum esset illatum: maximè verò, quia insidias metuebat. Itaque ne quis fur irrepens surripere crumenam posset, eam infra lecti sui stramen abstrusam sibi ipse subiecit. Enimverò, ne surgere cogeretur, ægrotare se finxit, elumbemq̄ue factum simulauit. Noctes igitur diesq̄ue vitello suo incubauit, quasi pullum exclusurus. Nesciebat vxor, ignorabat familia, quid misero accidisset. Et tristabantur ipsi quoque, quòd in homine alioqui tam læto insolitam viderent mœstitudinem. Ille autem totus erat in quærenda latebra, vbi tutò pecunia abscondi posset. Hæc il-

lum cura coquebat, ista torquebat complurimos dies cogitatio. Interea in singulis inquirebat vicinus diues, qui etiam experiebatur, noctu nullos amplius audiri cantus, more consueto, neque inter laborem subitos iocantium risus tolli; denique perspicue cernebat, omnes veteres Gratias latitiasq; e vicini sui domo emigrasse. Quamobrem, quasi agrotum visitaturus, ad domum illius accessit. Obuiam prodijt vxor, accurrunt pueri, & alius hoc, alius illud narrat. Ille verò, nihil omnium est, inquit, quæ narratis; alia morbi causa est. Ego noui incantationem, quare adsum, vt eum subito curem. Dixit, & ad decumbentem introiuit, iussisque ceteris exesse, secreto illi in aurem hæc verba insusurravit: *Redde mihi pecuniam meam, quam de tali accepisti loco, alioquin faciam te suspendi.* His auditis illico exiliit e lecto miser, cogitans periculosè agrotare eum, cui morbus à lumbis ad colulum ascendit: non voluit ergo medicum experiri, qui laqueum offerret, pro medicina. Mox itaque meliùs habere cæpit, postquam aurum reuomuit, quo grauabatur. Redijt quàm primùm amor laborandi; recuperata est animi serenitas; & nocte proxima

xima denuò cœpit cantare, ac, sicut priùs solitus erat, cum pueris suis, ioculariter multa faciendo cachinnos mouere, de tristi diuite rursus hilaris pauper factus.

§. VI.

Præcedens fabula, in Lazaro & Epulone explicata.

His narratis, in hunc modum alloquitur inopes Bernardinus: *Vide ignorans pauper, quantam latitiam habere potes, si patienter & iucundè tuleris paupertatem. Nesciunt pauperes, quot, & quantis anxietatibus & angustijs pleni sunt diuites huius mundi. Et licet, quandoq; aliquis mundanis diuitijs, delicijs, & magnificentijs ad libitum fruereetur, tamen breue est, quod delectat: æternum, quod cruciat. E contra de paupere patiente. Illi enim breue est, quod cruciat, æternum quod delectat. De utroq; autem exemplum patet Luc. 16. cap. in diuite Epulone, & Lazaro paupere & patiente. De hoc enim quidam SS. PP. ait: Nihil reperi-
mus scriptum de Lazaro paupere, quòd aliquam virtutem fecerit, nisi quòd numquam aduersus diuitem murmurauit, qui nullam ei misericordiam impendebat; sed cum gratiarum actione sustinebat onus paupertatis a Domino sibì inflictum. De diuite verò dictum est: Homo qui-*
dama

dam erat dives: in hoc diuitia. Qui induebatur purpura & bysso: in hoc magnificentia. Et epulabatur quotidie splendide, & in hoc delicia demonstrantur. Ecce tria, in quibus consistit tota concupiscentia mundanorum. Hinc Abraham inquit: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc hic consolatur, tu verò cruciaris. Talibus monitis excitati pauperes, qui ærumnam suam sponte non susceperunt, saltem æquanimitè ferre possunt. Stultus est, qui suam impatientiâ duplicat calamitatem. Sapientis est, ex necessitate facere virtutem; & malum, quod vitare non potest, fortiter tolerare.

§. VII.

Tertia optimaq; pauperum classis.

Superest tertia, eaq; regno cælorum dignissima pauperum classis, quæ apud D. Bernardinum meritò primum locum obtinet, sed à nobis huc dilata est, tamquam summa, perfectioq; totius argumenti, quod deduximus. Est enim paupertas voluntaria. *Perfectò non paupertas, inquit S. Bernardinus, sed paupertatis amor virtus meretur dici. Voluntas enim sicut radix est meriti, sic & stabilem perseverantiam operatur. Quod necessitate sit, vitò soluitur: quod voluntariè accipitur, perseverat.*

uerat. Proinde B. Franciscus diuinitus inſpi-
ratus in 6. cap. ſua regula de paupertate loquens
ait: Cui, dilectiſſimi fratres, totaliter inharen-
tes, nihil aliud pro nomine Domini noſtri *I E S V*
Chriſti ſub celo in perpetuū habere velitis. Nec
inquit, Nihil habeatis: ſed Nihil habere velitis,
& ad nihil tranſitorium vitiōſè afficiamini. Ta-
lis igitur voluntarius pauper nihil temporale
ambit, aut diligit, nihil perdere metuit. Cur
igitur non eſt beata voluntaria paupertas,
cū ipſa de celo prozēniat, ſit quadam natura
libertas, viuendi, dormiendi, ſtandi, & prodeun-
di, & conuerſandi, ac quadam ſecuritas, & mo-
riendi tranquillitas? Profecto perfectius eſt, om-
nia propter Chriſtum contemnere, quā pau-
peribus distribuenda ſeruare. Expeditus viator
citō peragit iter ſuum: Natator nudus liberiūs
transit flumen. Hec paupertas repellit amulo-
rum turbam: nec in manibus ſuſceptorū conſtitu-
tus eſt pauper: omne oſtium eum capit; & ubili-
bet poteſt reclinare cernicem: litigare non nouit:
latronem non horreſcit: in via per publicam &
priuatam gradi poteſt: ciuitates habitare, & pe-
netrare deſerta: terrenum iudicem adire non
habet: aduocato in ſua cauſa non indiget: libel-
los recipere, aut porrigere, vel de calumnia iu-
ramenta preſtare non nouit. Nam eſi auferatur
iunica,

iunica.

tunica, dabit & pallium, ut rumor forinsecus non insurgat; & ne propter rem temporalem videatur odisse fratrem. Huiusmodi pauper nihil cum dolore animi perdit, quia nihil cum vitio amore possedit: odium ad auferentem, ac tristitiam de amissis sustinere non potest; quia quod non diligebat, immo quod animo contemnebat, amisit: cum omnibus habet pacem, quietem in anima, gaudium in conscientia: liber est in operibus suis, eius oratio non habet ad quod recurratur in terris: solitudine nulla tenetur: non oneratur, ut libera volitet. Huiusmodi pauper omnia terrena cuiusvis possessionis existant, sibi vindicavit in iure. Nam ab omnibus petere vitia necessaria potest, qui nihil vindicat sibi de omnibus in proprium. Eius, qui nullam habet, omnis domus sua est, si capax extiterit, & omni superfluum est pauperis proprium: non quidem iure legis scripta, sed creata natura. Potest enim exigere ab omnibus habentibus naturali iure, qui praeter naturam nil novit habere. Profertur Evangelica paupertas est propter Christum contemptus omnium terrenorum. Talis paupertas facit hominem dominum omnium contemptorum. Proinde 1. Cor. 3. Contemptor omnium Paulus in persona omnium Apostolorum & Apostolicorum virorum, inquit: Omnia enim vestra sunt.

Sant, &c. Qui igitur totum despicit mundum, totius mundi dominus est, teste Domino, qui Deuter. 11. cap. ait: Omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit. Pes siquidem in scripturis affectum significat. Calcarea enim despiciere est. Ille profecto totum mundum pedibus calcatur, qui cuncta mundana contemnit. Unde ex ore Domini omnium illorum Dominus factus est. Proinde 2. Cor. 6. Apost. ait: tamquam nihil habentes, & omnia possidentes.

S. VIII.

Apostolici pauperes, cur suas opes abiecerint, ad pedes, Apostolorum?

Huc vsque S. Bernardinus conuenienter, non dictis tantum, sed etiam factis Apostolorum, & primitiue Ecclesie, primisque Christianis. *Neq, enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, qua vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum.* Non solum ob humilitatem, & reuerentiam erga Apostolos, quibus, vt vult Hugo, ea flexis genibus obtulerunt; verum etiam vt ostenderent contemptum diuitiarum, quasi ea non manibus tractanda, sed pedibus calcanda essent. Ita enim Arator loquitur:

Calcant.

AG. 4034

Calcandumq; docent, quod subdunt gressibus aurum,

De quo terrena veniunt ad pectora cura.

Quamquam etiam ea re demonstrarunt, se non tam gratiam facere, quam recipere ab Apostolis. *Maioris ducebant, ait Chrysostomus, quod ab eis reciperentur, quam quod darentur dona. Hoc enim est potissimum contemnere opes, hoc est, pascere esurientem Christum, absq; arrogantia & fastu id facias: sicq; des, quam tibi ipsi plura, quam danti beneficia dare videris. Das enim terram, recipis caelum, Codrus ad breue tempus, Croesus aeternum futurus; immo Croeso incomparabiliter beatior. Finem enim aequè habuit Croesi felicitas, ac Codri calamitas.*

§. IX.

Codri pauperis historia.

Notissimum enim est, quid de Croeso, in historijs memoretur, sed quia opulentos valde erudit, hinc mihi ex Herodoto recensendum est, vbi prius paucis de Codro narrauero, quantam ille, desertis opibus, & abiecta regia purpura, Atheniensibus victoriam, sibi autem gloriam sit consecutus. *Erant inter Athenienses & Dorienses simultatem habentibus veteres offensa, quas vindicaturi bello*

*Iustin.
lib. 2.*

bello Dorienses, de euentu praelij oracula consu-
luerunt: Responsum, superiores fore, si regem A-
theniensium occidissent. Cùm ventum esset in
bellum, militibus ante omnia custodia regis pra-
cipitur. Atheniensibus eo tempore rex Codrus
erat; qui & responso Dei, & praeceptis hostium,
cognitis, permutato regis habitu, pannosus, sar-
menta collo gerens, castra hostium ingreditur:
ibi in turba obsistentiũ, à milite, quem falce astu
conuulnerauerat, interficitur. Cognito regis cor-
pore, Dorienses sine praelio discedunt. Atq; ita A-
thenienses virtute ducis, pro salute patria mor-
ti se offerentis, bello liberantur. Post Codrum
nemo Athenis regnavit: quod memoria nominis
eius tributum est. Quare rex iste, è diuite
pauper, & sibi immortale decus peperit,
& patriæ suæ incolumitatem. Aptè hoc fa-
ctum Christo pauperi, & crucem, velut sar-
menta collo gerenti, ac pro salute humana
morti se se offerenti accommodatur: sed e-
tiam appositè comparatur ijs, qui sub sche-
mate paupertatis multa patiuntur, atque ita
multis alijs prosunt, oratione, patientia,
exemplo, merito; sibi verò gloriam pariunt
sempiternam.

§. X.

Solonis de Cræsi diuitijs ac felicitate iudicium.

Cræsus autē diuerso tramite ad exitium suum tetendit, luculenta sanè tragœdia ostendens, quàm non solum illi Solon, sed etiam nobis S. Paulus sapienter consuluerit, cum scriberet: *Diuitibus huius seculi præcipe, non sublimè sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo uiuo (qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum) bene agere, diuites fieri in bonis operibus, faciliè tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Ita igitur Herodotus loquitur de Solone, qui peregrè profectus in Ægyptum ad Hamasim se contulit, & Sardis ad Cræsum. Eò cum peruenisset, hospitaliter à Cræso exceptus est, tertioq; aut quarto quàm venerat die, iussu Cræsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaq; quæ illic inerant magna atque beata, ostentarunt. Contemplatum eum cuncta, & ut sibi opportunum erat, intuitum, talibus percontatus est Cræsus: *Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanauit, ob tuam sapientiam tuamq; discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia ex pere-*

grinatus

1. Tim. 6.
17.

Herodot.
Halicarn.
lib. 1.

gignatus, mihi nunc cupido incessit sciscitandi re-
 cequem vidisti omnium beatissimum? sperans
 videlicet, se inter homines beatissimum esse, ita
 sciscitabatur. Solon nihil admodum assentatus,
 sed ut res erat respondens: Ego vero, inquit, rex
 vidi beatissimum Tellum Atheniensem. Quod
 dictum admirans Cræsus, instat interrogare:
 Qua de re Tellum iudicas esse beatissimum?
 Quod, inquit, Tello in Repub. bene instituta filij
 erant honesti & boni, eorumq; singulis liberi,
 hiq; omnes superstites, & cum hoc vita, quantum
 in nobis futurum est, bene traduxisset, obitu splen-
 didissimus obtigit. Siquidem pralio, quod Athe-
 nienses cum finitimis gesserunt apud Eleusinem, hic
 cum auxilio venisset, hostemq; in fugam vertis-
 set, pulcherrimam oppetuit mortem. Quem
 Athenienses, quo loco occubuerat, in eo loco pu-
 blicè humanerunt, magnificeq; honorarunt.
 Multa de Tello ac beata Solone referente, exci-
 tatus Cræsus interrogat. Quemnam secundum
 ab illo vidisset, putans haud dubie secundas se
 partes esse laturum: Cleobiz, inquit ille, & Bi-
 tonem: quippe his & genus Arginum erat, &
 victus suppeditabat: ad hæc corpori robur tantum,
 ut & in certaminibus ambo pariter victores ex-
 dicerint, & de his ista memorentur. Cum dies
 festus Iuxonis apud Arginos esset, oporteretq;

omnino matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horam praesto non essent: tunc iuvenes, exclusi tempore, inq; subeuntes plaustrum pertraxerunt, quo mater uehebatur, & quinq; ac quadraginta per stadia trahentes ad templum peruenierunt. Quibus, cum hac fecissent, & ab omni coetu conspecti fuissent, optimus obtigit uita exitus: per quem Deus indicauit, satius homini esse mori, quam uiuere. Nam cum circumstantes Argini laudibus tollerent, viri quidem consilium filiorum, femina uero eorum matrem, quod tales filios haberet: mater gaudio perfusa cum liberorum faeto, tum forma, ante simulachrum stans precatam est deam, ut Cleobi & Bitoni filijs suis daret id, quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, ubi sacrificarunt, epulatiq; sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc uita exitu perfuncti. Quorum effigies, tamquam uirorum, qui optimi extitissent, Argini factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon secundas beatitudinis partes tribuebat. Cræsus autem conturbatus inquit: Hospes Atheniensis, adeone tibi quasi nulla contemnitur nostra felicitas, ut ne prinatis quidem uiris nos equiparandos ducam? Cui ille, Me, Cræse, gnarum, omne numen inmi-

dum esse, Et turbulentum, de rebus humanis interrogas. In diuturno enim tempore, multa videntur, quae nemo velit videre; Et tolerantur multa, quae nolit quisquam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitae ad septuaginta annos, qui anni constant ex viginti quinq; millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. Quod si velis reliquum annorum ob hunc mensem prolixius fieri, ut hora ad id, quod deest, accedentes congruant, menses quidem intercalares supra annos septuaginta fient triginta quinq; dies autem ex his mensibus mille quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annis numero viginti sex millia ducenti quinquaginta, nullus prorsus qualē alius rem affert. Ita igitur, Cræse, omnino calamitosus est homo. Verum tu mihi videris Et diuitijs valde pollere, Et permultorum hominum esse rex; sed quod me interrogasti, nondum te appello, prius quam bene vita defunctum te audiero. Neq; enim beatior est, qui magnis opibus preditus est, eo qui diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis predito, fortuna concesserit, bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minimè tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati, Quorum is, qui diuitijs affluit, sed non beatus est, duabus

tantummodo rebus antecellit fortunatum: ut
 hic illum pluribus. Ille ad cupiditates imple-
 das, & ad magnos casus ferendos potentior est:
 hic etsi illo inferior est in his duobus, qua beatus
 illi a fortuna denegantur, tamen excellit, quod
 illorum inexpertus est, quod prospera fruitur va-
 letudine: quod malorum expertus, quod bonorum
 liberorum parens, quod formosus est. Qui si pre-
 ter hac diem quoque suum recte obierit, ut est
 (quem quæris) dignus, qui vocetur beatus, prius
 tamen, quam ad obitum pervenerit, nequaquam
 beatus appellandus, sed fortunatus: quia omnia
 consequi quam diu sis homo, impossibile est. Sicut
 nec una regio cuncta sibi ipsi suppeditat, sed aliud
 habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima
 ea est optima. Quemadmodum & hominis cor-
 pus unum aliquod non est consummatum, quia
 aliud habet, alio vacat. Quisquis autem horum
 plurima perpetuo habuerit, dehinc placido animo
 è vita excesserit, hic apud me nomine hoc veluti
 rex donari meretur. Opus rei oportet inspicere
 exitum, quò sit evasura: quoniam multos Deos,
 quibus fortunas suppeditauerat, radicitus ever-
 tit. Hac Solon neq; assentando Cræso, neque ve-
 lius eum momenti faciendo locutus, dimittitur.
 Saneq; est visus esse indoctus, qui bonis presenti-
 bus pratermissis, inberet omnium rerum inspi-
 cere exitum.

§. XI.

Cræsi exitus infelix.

Ita ridentur à stultis sapientes. Ita cum Phrygibus sapiunt, quos Plutus excæcat. Sed serò tandem palinodiam cantant. Quod & Cræso accidit. Nam post abitum Solonis, inquit auctor, ingens deorum indignatio Cræsum excepit. id quod credibile est ei idè accidisse, quoniam seipsum omnium hominū beatissimum arbitratus fuisset. Patuit enim tunc fortunam esse fugacem. Nam primò eum somnium exterruit. Dein filius in venatione aprorum, ab illo ipso occisus, cui in custodiam datus erat, contristauit. Tertio oraculo malè intellecto deceptus est. Quarto infeliciter cum Cyro pugnavit. Quintò Sardis vrbs est expugnata. Sextò ipse Cræsus viuus captus. Itaque Persæ & Sardibus petiti sunt, & Cræso viuo, cùm regnasset annos quatuordecim, totidemq; dies fuisset obsessus, amissa magno imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt, què ille vinctum compedibus, super ingentem, quam struxerat, lignorum struem imponit, circaq; eum bis septem Lydorum filios, siue habens in animo primitias has alicui Deo offerre, siue volens votum persolvere, siue cupidus sciendi, num quis demonum

Gg +

libera.

liberaret Cræsum, quē religiosum esse audierat, quò minùs pyra impositus viuus concremaretur. Hac quidem Cyrum fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stanti, et si in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentē Solonis, quod ab eo sibi nutu Dei fuisset dictum, ex viventibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi subijt Cræso, ferunt eum ex vehemēti defectiōe animi victum ingemiscētem ter Solonem nominasse, & Cyrum, cū audisset, iussisse interpretem eum percontari. Quanam invocaret? illosq; accedentes fuisse percontatos, & huac interrogatum silentium egisse. Deinde cū loqui cogertur, dixisse: Illum nominavi, qui ut omnes tyrannos alloqueretur, ego quā ingentem pecuniam, praoptarem. Eum non planè loquentem, rursus interrogat, quidnam esset, quod dixisset. Efflagitantibus atq; instantibus interrogations, inquit, quemadmodum Solon, qui esset Atheniensis, ad ipsum à principio venisset, & intuitu omnes eius opes coram, pro nihilo duxisset. Adhuc quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neque hoc magis de seipso, quā de omni hominum genere, & de his præsertim, qui sibipsis beati videntur. Hac Cræso referente, jam pyra incensa, ardere extrema cœpisse, & Cyrum auditis per interpretem, quæ Cræsus dixisset, pœnituisse

cū

cum se quoque hominem esse cognosceret, qui alium hominem, qui inferior non fuisset opibus, vinum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem, nihil esse rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrime extinguere jam incensum, Cræsumque deponi, & qua circa eum erant. Verum eos, qui ignem jam conabantur extinguere, non euasisse.

§. XII.

Quomodo is, qui falso se, cum Cræso felices iudicarunt, resipiscendum?

Huc usque Cræsi, diuitumque omnium, qui in opibus beatitudinem suam constituunt, miseria. Nempe ita & ipsi loquentur, cum diuite epulone in inferno, & damnatorum flamma cruciati. Ibi frustra, quia serò deplorabunt suam insaniam, cum non iam Soloni, sed neque ipsi Christo crediderint, qui non dixit: *Beati diuites*, sed *Beati pauperes*, itemque: *Vae vobis diuitibus*. Sed hoc vix nondum credunt, quia nondum sentiunt, alioquin & ipsi sibi facerent amicos de mammona iniquitatis. Nam audi, quid de Cræso memoret Herodotus, Iusserat iam Cyrus rogam dirui, pyramque extinguere, sed indomitam. ait igitur, *ibi Cræsum, cognita per Lydos Cyri pœnitentia cum*

Matth. 5°

Luc. 6. 24°

Luc. 16. 9°

Gg 5

cerneres

cerneret unumquemque, extinguendo deuolu-
doque igni incumbentem, nihil tamen profici, et
clamando innocasse Apollinem, ut ipsi adesset,
quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum,
ipsumque presenti malo liberaret. Ita cum lo-
chrymus Craso Deum innocente, nimbos repen-
tè, cum serenum ac tranquillum esset, confite-
retur esse, imbresque erupisse, ac vehementissimè
aqua pluuisse, & rogam extinxisse: Non dispa-
to cuius hoc ope acciderit. Illud hinc di-
ti suadeo: Peccata tua elemosynis redimas. Et
iterum o diuites, facite vobis amicos de ma-
nana iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiat
vos in eterna tabernacula. Nam, ut S. Grego-
rius Nazianzenus loquitur: Nullus cultus
Deo perinde gratus est, ut misericordia eius
de pauperibus. Nam primò, Deus vult quosdam
pauperes, ut nos infirmitatis nostra submontem.
Secundò pauperes iuuandi sunt: quia fratres
nostri sunt, tum natura; tum imaginis Dei in
Christo renouata; tum fidei, spei, dilectionis, &
adoptionis diuina, tum vite beata respectu. Ter-
tiò, quia ad Christum communem fratrem
aspiramus. Quartò, quia cum nihil sit stabile in
presenti, de opibus per pauperes in tuto collocan-
dis est cogitandum. Quintò, ob infinita beneficia
vni comoda, que ad tria renouari possunt, scilicet

Dan. 4.

24.

Luc. 16. 9.

S. Grego-
rius Naz.

orat. 16.

de pauperi-
bus amore.

licet ex malis praeservatio, salutis certitudo,
praemiorum maxima fiducia. Sextò, quia Deus,
qui innumera nobis contulit beneficia, iubet, ut
pauca fratribus largiamur. Septimò, nihil tam
Deo proprium, quam misericordia & beneficen-
tia, ille autem nobis imitandus est. Octavò,
pauperes sub speciali cura & providentia latent,
teste scriptura. Nonò, quia in die iudicij electi
ob eleemosynas factas calo, reprobis ob eas
neglectas inferno adiudicabun-

tur.

INDEX